

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM3024 Magyar nyelvtörténet I							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens							
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	3	2.6 Az értékelés módja	V	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	DS
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	K

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	1
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium	14
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					25
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					30
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					45
Konzultáció					10
Vizsgák					2
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszám	112				
3.8 A félév össz-óraszám	154				
3.9 Kreditszám	6				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadásterem, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	szemináriumterem, vetítő, laptop

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> C3.1. Ismerni és helyesen használni a szinkrón és diakrón nyelvészet fogalmait és módszereit C3.2. Tükröztetni a szinkrón és a diakrón síkok egymáshoz való viszonyát a nyelvi változások tekintetében; felismerni és alkalmazni azt, hogy az anyanyelv struktúrájának a történetiségben való kialakulása hogyan hat a mai beszélők nyelvi kompetenciájára C.3.5. Tudományos igényű szöveg alkotása történeti nyelvészeti anyag alapján.
----------------------	--

Általános kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> CT2. Képes legyen csapatban dolgozni, megfelelően kommunikálni a csapat többi tagjával, képes legyen arra, hogy a csapatban bármely szerepet betölthessen
------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A történeti nyelvészeti anyag feldolgozása és az összehasonlító módszer alkalmazása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> Az előadások célja: azoknak a történeti jelenségeknek az ismertetése, amelyek meghatározzák a nyelv(ek) változását; nemcsak a régi korokbeli változások főbb tendenciáit és mozgatórugóit ismerjük meg, hanem ezek által azokat is, amelyek a mai nyelvben már változási lehetőségként benne vannak. A szemináriumok célja: a diakrónia és szinkrónia egymásra épülésének, elkülöníthetlenségének megismerése (főként a szókincs alakulásának vizsgálatával, tanulmányozásával mutatjuk be azt, hogy a mai nyelvállapot is szerves része a nyelvtörténetnek, illetve hogy a kulturális és társadalmi változások hogyan befolyásolják a nyelv változását).

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés: mi a nyelvtörténet, a szinkrónia és a diakrónia viszonya, a nyelvtörténet korszakolása; a nyelvtörténet forrásai	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2. A nyelvtörténet módszerei és kapcsolatai más tudományágakkal	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
3. A magyar helyesírás története (általános kérdések; az ómagyar kor helyesírása)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
4. A magyar helyesírás története: a helyesírás alakulása a középmagyar kortól napjainkig	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	házi dolgozat kijelölése
5. A nyelvi változások általános kérdésköre (hagyomány és újítás a nyelvben, a nyelvi változások típusai, a nyelvi változások keletkezése és terjedése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
6. A nyelvi változások okai és céljai: általános jellemzők; a nyelvi változások okai (a nyelven kívüli okok szerepe; az idegen nyelvek szerepe a nyelvi változásokban – a többnyelvűség és a nyelvi változások)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
7. A nyelvi változások okai és céljai: az idegen hatás szerepe a nyelvek részrendszereire	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	házi dolgozat kijelölése
8. A nyelvi változások okai és céljai: a nyelv szerepe a nyelvi változásban (a hangzó beszéd, mint belső változási ok; az analógia; a homonímia kiküszöbölése; az alaki és a jelentésbeli keveredés)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
9. A nyelvi változások okai és céljai: a közlés hatásosságának az igénye (a beszélők érthetőségre törekvése; a nyelvi esztétikum, a gyönyörködtetés és az érdeklődés felkeltése)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
10. A nyelvi változások okai és céljai: a gazdaságosságra való törekvés	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	házi dolgozat kijelölése
11. Hangtörténet: általános fogalmak, jelenségek; a hangváltozások típusai, okai; a mássalhangzók története (a mássalhangzórendszer változásai az ómagyar és a középmagyar korban)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
12. Hangtörténet: a mássalhangzók története (az asszociációs hangváltozások, a mássalhangzó-torlódás feloldása); a magánhangzók	frontális munka – dialogikus módszer tanári	

története (a rövid magánhangzók változásai)	magyarázatokkal	
13. Hangtörténet: a diftongusok alakulása és a hosszú magánhangzók története; Összefoglalás	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
14. Összefoglalás, a főbb gondolatok kiemelése, előkészítés a vizsgára	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
Bibliográfia		
Benkő Loránd: <i>A történeti nyelvtudomány alapjai</i> . Bp., 1988.		
Fazakas Emese: <i>Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2017.		
Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>A magyar nyelvtörténet kézikönyve</i> . Tinta könyvkiadó, Budapest, 2018.		
D. Máta Mária: <i>Nyelvünk élete</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1994.		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A magyar nyelvtörténet és a művelődéstörténet – az őshaza kérdése, a családfa kérdése		
Fancsalí Éva 2010. A finnugor nyelvrokonság megjelenése tankönyveinkben. <i>Hungarológiai Évkönyv</i> 10: 146–158. http://epa.oszk.hu/02200/02287/00010/pdf/Hungarologiai_Evkonyv_10_146-158.pdf		
Fejes László 2011. Néprokonság = nyelvrokonság? <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/nyelvrokonsag-neprokonsag		
Fejes László 2011. Néprokonság = kulturális rokonság? <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/neprokonsag-kulturalis-rokonsag		
Fejes László 2011. A magyar finnugrisztika története és mai állapota. <i>Nyelv és Tudomány</i> . https://www.nyest.hu/renhirek/a-magyar-finnugrisztika-tortenete-es-mai-allapota		
Fejes László 2012. A magyar nyelv előtörténete – Pusztai János szerint. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/a-magyar-nyelv-elotortenete-pusztay-janos-szerint		
Fejes László 2014. Nem ilyen családfát akartam. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/nem-ilyen-csaladfat-akartam		
Klima László <i>Az uráli őshaza kutatásának története</i> . http://finnugor.elte.hu/tortenelem/ostortenet/oshazakut.htm		
Zegernyei 2012 A finnugor őshaza Pusztay János szerint. <i>Nyelv és Tudomány</i> https://www.nyest.hu/renhirek/a-finnugor-oshaza-pusztay-janos-szerint		
***Az uráli és finnugor őshazaelméletek. http://multunk.com/index.php?title=Az uráli és finnugor őshazaelméletek		
2. Nyelvtörténet és művelődéstörténet – a tárgyi valóság változása és ennek nyelvbéli tükröződése		
D. Máta Mária 1994. <i>Nyelvünk élete</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., pp. 88–110.		
Fazakas Emese 2015. Főúri (és nemcsak) zenészek és hangszereik az erdélyi régiségben. In: Gaál Zsuzsanna, Klippel Rita, Tóth Eszter (szerk.): <i>Nyelvészet, művészet, hatalom</i> . Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged. pp. 153–160.		
Fazakas Emese 2015. Zenéhez kapcsolódó kifejezések a 16–18. századi Erdélyben. In: Veress Károly (szerk.): <i>Ritmus és ismétlés. Interdiszciplináris párbeszéd</i> 3. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár. pp. 21–30.		
3. Nyelvtörténet és művelődéstörténet – román kölcsönszavak a középmagyar kori erdélyi magyar nyelvben		
Bakos Ferenc 1982. <i>A magyar szókészlet román elemeinek története</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest.		
Bakos Ferenc 1989. A magyar szókészlet román elemei. In: Balázs János (szerk.): <i>Nyelvünk a Duna-tájon</i> . Tankönyvkiadó, Budapest, pp. 47–94.		
Fazakas Emese 2015. Interferenciajelenségek régi magyar szövegekben. In: Forgács Tamás – Németh Miklós – Sinkovics Balázs (szerk.): <i>A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei VIII</i> . Szegedi Tudományegyetem, BTK, Magyar Nyelvészeti Tanszék, Szeged. pp. 45–55.		
Fazakas Emese 2017. <i>Bevezetés az általános és magyar nyelvtörténetbe</i> . Egyetemi		

Műhely Kiadó, Kolozsvár. pp. 109; 113; 114; 115; 117; 209–210; 217–219.		
4. Szaknyelvek – részlet Lencsés György XVI. századi orvosi könyvéből – szövegolvasás és elemzés	közös elemzés – összehasonlító módszer	
5. Szövegolvasás és elemzés: részlet Heltai Gáspár <i>Háló</i> című művéből	közös elemzés – összehasonlító módszer	
6. Szövegolvasás és elemzés: Ródi Cseh István végrendelete	közös elemzés – összehasonlító módszer	
7. Szövegolvasás és elemzés: Halotti Beszéd	közös elemzés – összehasonlító módszer	
Bibliográfia Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>Magyar nyelvtörténet</i> . Osiris, Budapest, 2003. Kiss Jenő, Pusztai Ferenc (szerk.): <i>A magyar nyelvtörténet kézikönyve</i> . Tinta könyvkiadó, Budapest, 2018. Madas Edit: „Látjátok feleim ...”: magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. OSZK, Budapest, 2009. D. Máta Mária: <i>Nyelvünk élete</i> . Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994. Szathmári István: <i>Régi nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk</i> . Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964.		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a Megyei Tanfelügyelőségekkel. A tantárgy tartalma megfelel az ELTÉ-n, a DTE-n és a SzTE-n oktatott megegyező tantárgyak tartalmával
----

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete A jelenségek példázása és a példák helyes használata A félév során minden hallgatónak 3 házi dolgozatot kell beadnia	házi dolgozatok (50%) írásbeli vizsga (50%)	70%
10.5 Szeminárium	A hallgatók aktívan részt vesznek a szemináriumokon, és a félév végén egy szöveg elemzését kell elvégezniük otthon – segédeszközök segítségével	aktív részvétel a szemináriumokon (50%) írásbeli dolgozat (50%)	30%
10.6 Minimális követelmények			
<ul style="list-style-type: none"> a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete mind házi dolgozatok, mind a vizsga minimális 5-ös minősítése 			

A kitöltés időpontja 2024. április 9.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja 2024. 04. 15.	Az intézetvezető aláírása	

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITAT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
Tel.: 0264-53.22.38
Fax: 0264-43.23.03

		
A dăkăni j6vâhăgyâs id6p6ntja 2024.06.01.	A felel6s dăkânhelyettes aláírâsa 	A kar pecsétje